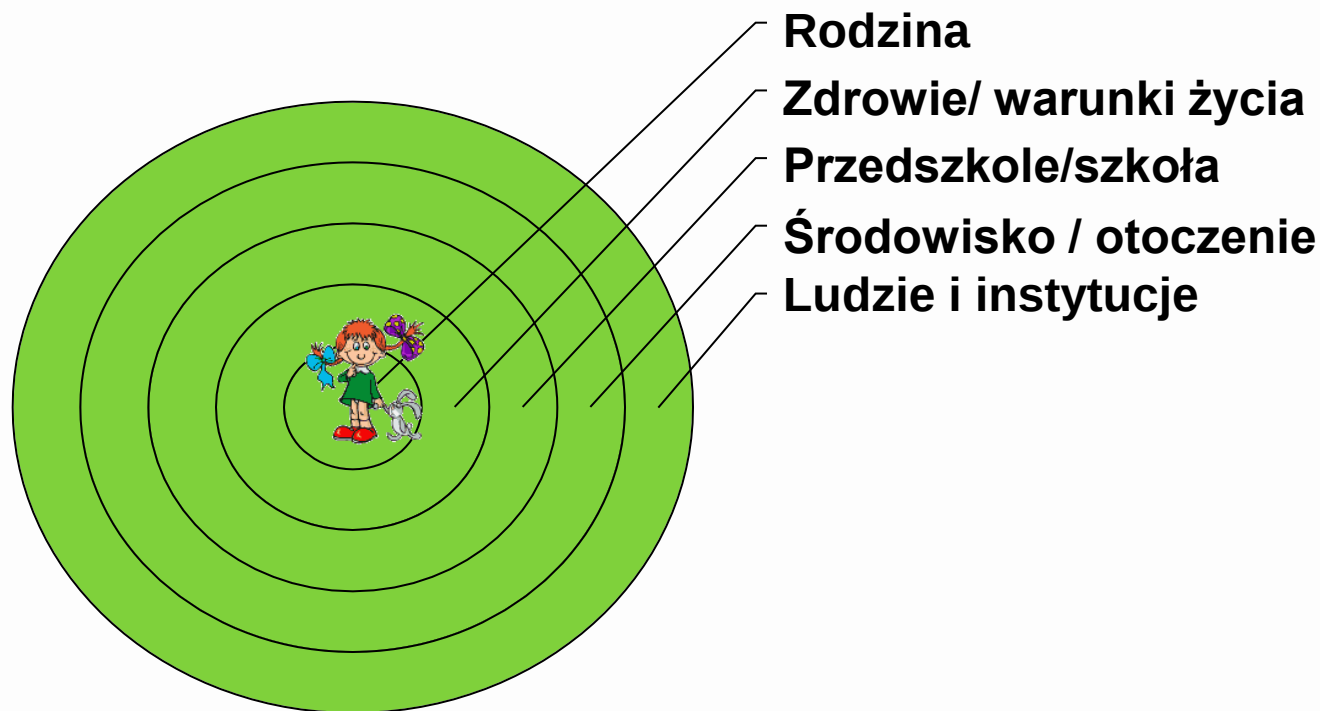

Sytuacja ucznia zagrożonego niedostosowaniem społecznym

Ewa Góralczyk
Warszawa luty 2012

Na rozwój i wychowanie dziecka ma wpływ wiele czynników i osób

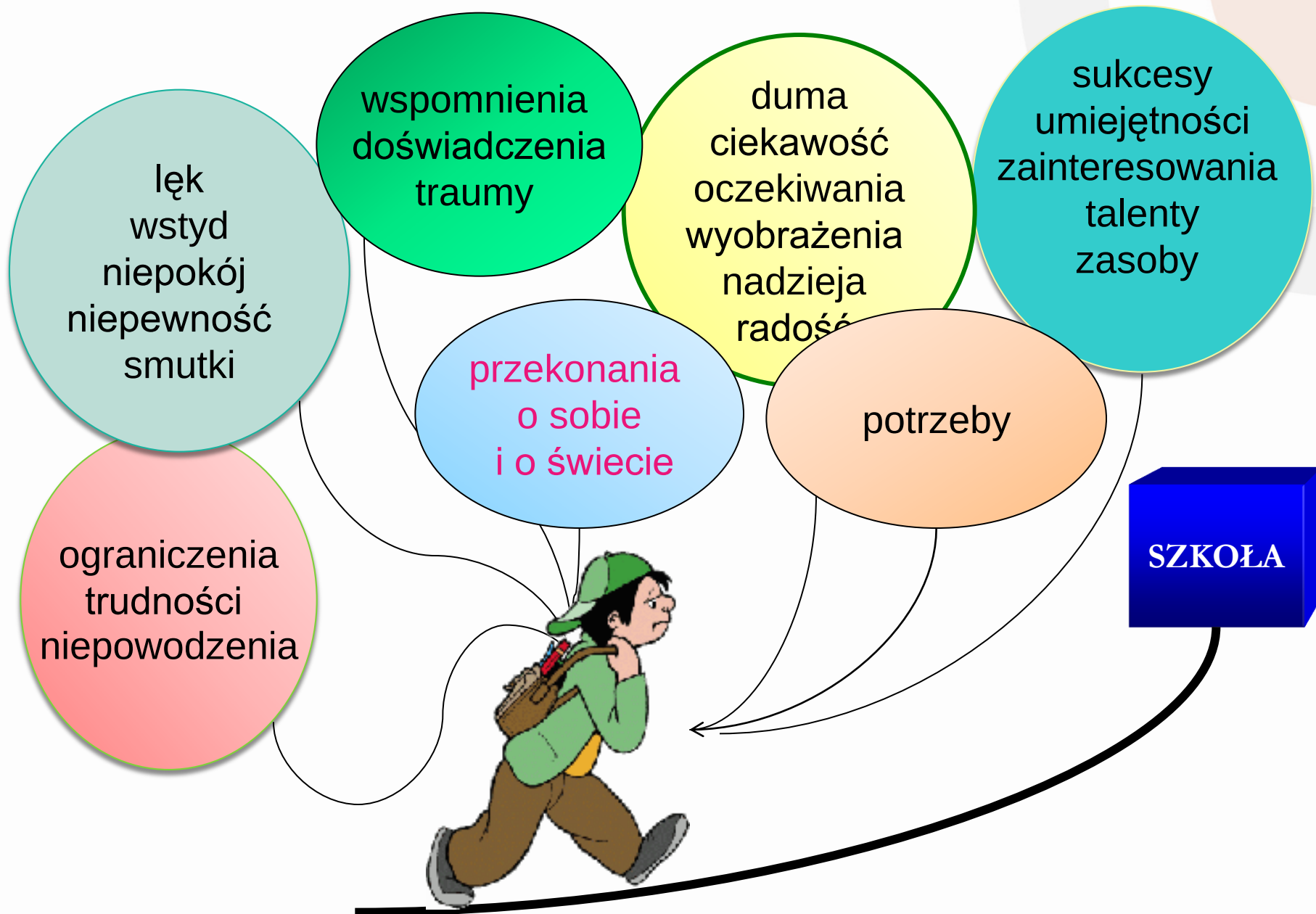

Wspólną sprawą dorosłych jest
„pomaganie dzieciom w rozwoju,
aby stały się kim mogą”

J. Korczak

Gdy dziecko idzie do szkoły

W szkole mogą ujawnić się

- zdolności, talenty, mocne strony dziecka
- wiedza i umiejętności
- samodzielność i zaradność
- umiejętności społeczne
- poczucie własnej wartości
- zaufanie do siebie i innych osób
- zdrowie i kondycja fizyczna
- uczucia: lęk lub poczucie bezpieczeństwa ...

Także problemy dziecka związane z:

- nauką
- realizacją obowiązków szkolnych
- przestrzeganiem obowiązujących zasad i reguł
- brakiem samodzielności
- kontaktami z rówieśnikami
- ze zdrowiem psychicznym i fizycznym
- realizacją potrzeb emocjonalnych i społecznych
- sytuacją w domu rodzinnym
- doznanymi traumami
- zaniedbaniem

Jednym ze wskaźników
trudności i problemów dziecka
są jego zachowania

niepożądane, trudne do zaakceptowania

Ważne jest by obserwować dziecko w domu i w szkole po to, aby:

- w porę zauważyć i rozpoznać problem
- udzielić dziecku pomocy w rozwiązywaniu pojawiających się trudności
- stworzyć bezpieczne warunki do życia i rozwoju
- zatrzymać zachowania niepożądane i niebezpieczne zarówno u dziecka jak i u osób z jego otoczenia
- nauczyć dziecko nowych umiejętności
- nie dopuścić do demoralizacji i utrwalenia zachowań destrukcyjnych

Typowe „trudne” zachowania uczniów

- bujanie się na krześle, chodzenie po klasie, rysowanie po ławce, stukanie, bawienie się przedmiotami, rozśmieszanie klasy
- bieganie po korytarzach, popychanie, przepychanie się, szturchanie
- zapominanie - przyborów, pracy domowej, stroju gimnastycznego
- ociąganie się, opóźnianie, obrażanie się
- dokuczanie innym dzieciom - przezywanie, wyśmiewanie, rozpowszechnianie plotek

Typowe „trudne” zachowania uczniów

- spóźnianie się, wagary, oszukiwanie, kłamstwo
- wybuchy gniewu
- smutek, wycofanie, bierność, uległość, podporządkowanie się
- nie przestrzeganie umów, ustaleń i regulaminów
- ignorowanie poleceń, sprzeciwianie się, odmowa, prowokowanie, bunt
- pomijanie, rozmyślne wykluczanie innych z grupy lub działań

Bardzo „trudne” zachowania uczniów!

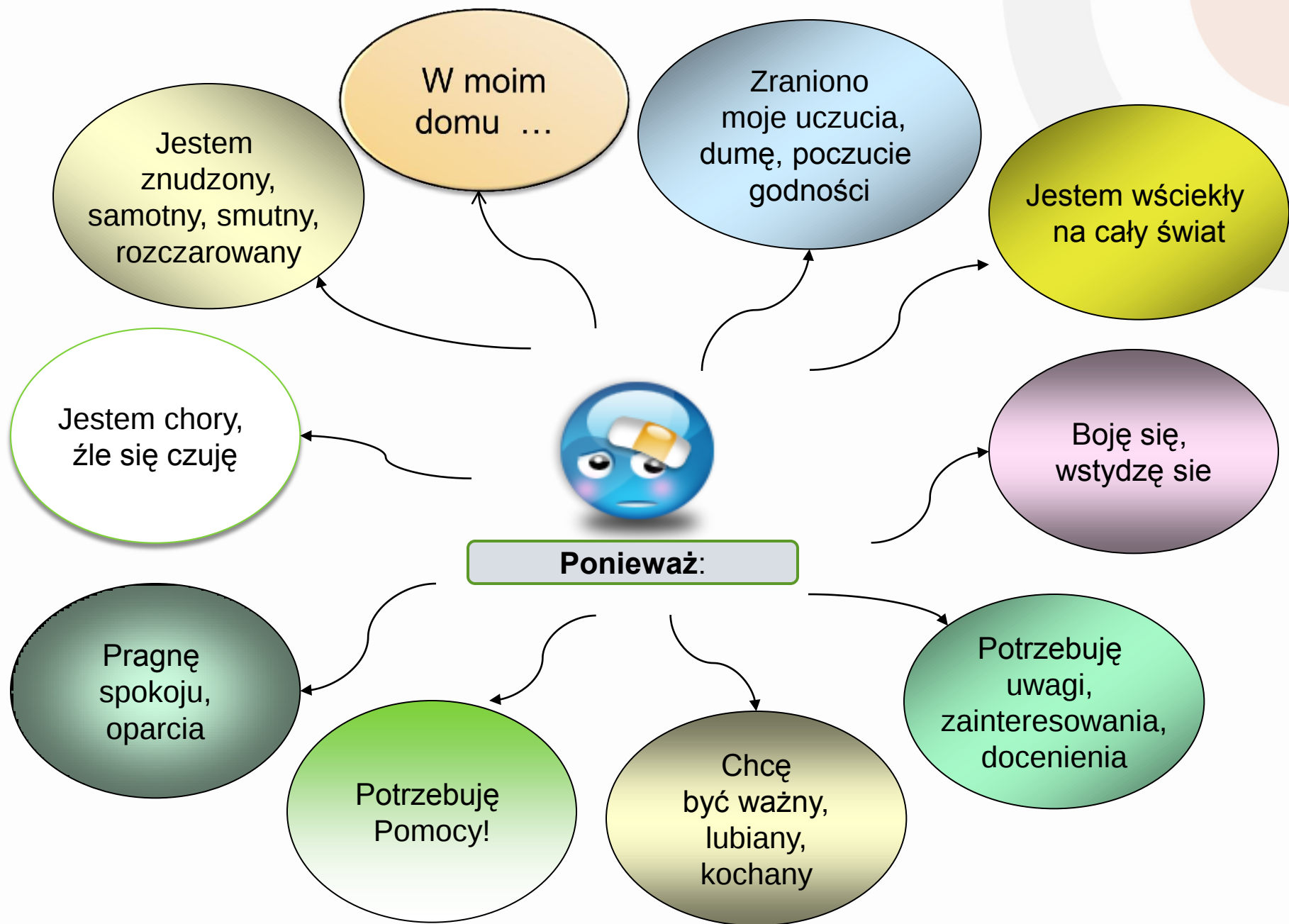
- przeklinanie, wulgarne zachowanie
- zastraszanie, grożenie
- chowanie, niszczenie cudzej własności, wymuszanie, kradzieże
- podburzanie innych do dokuczania i zachowań agresywnych
- znęcanie się fizyczne - bicie, kopanie
- znęcanie się psychiczne - obrażanie, wyzywanie, ośmieszanie, stosowanie pomówień, kompromitowanie (rozpowszechnianie zdjęć i filmów)

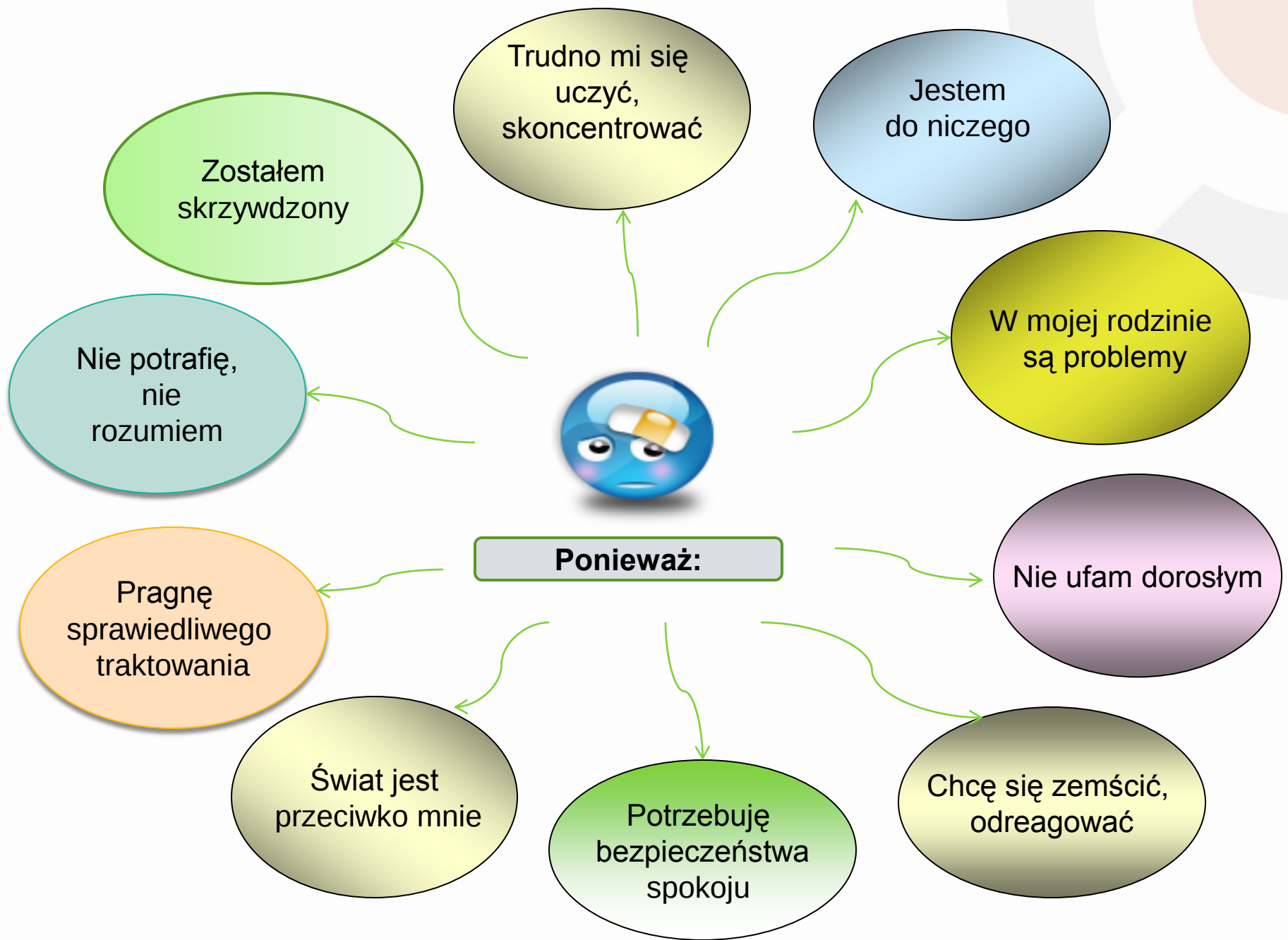
Jeżeli zachowanie dziecka
nas niepokoi i jest z jakiegoś powodu
trudne do zaakceptowania,
szukajmy przyczyn
takiego zachowania:

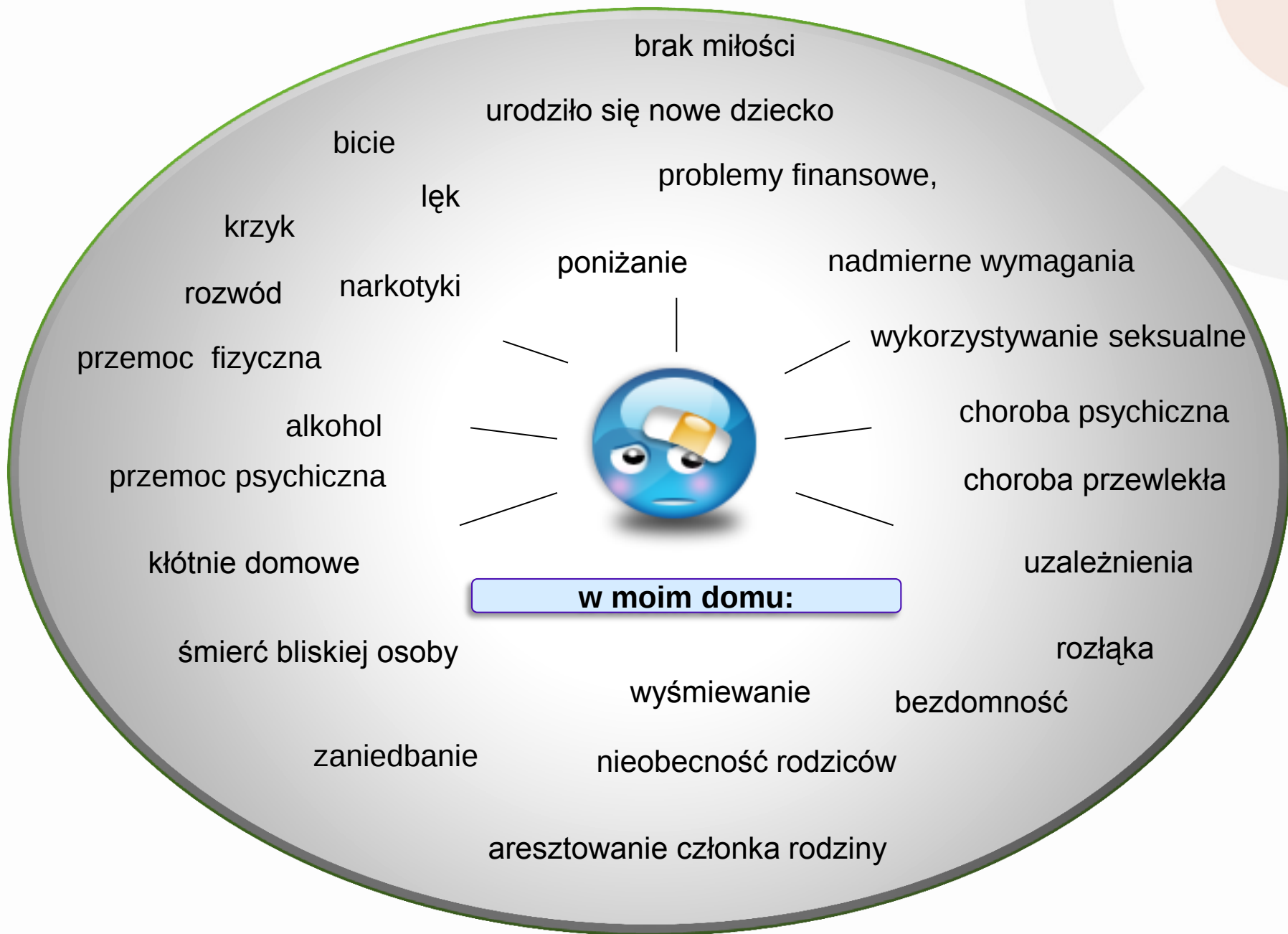
w sobie
w dziecku
w otoczeniu

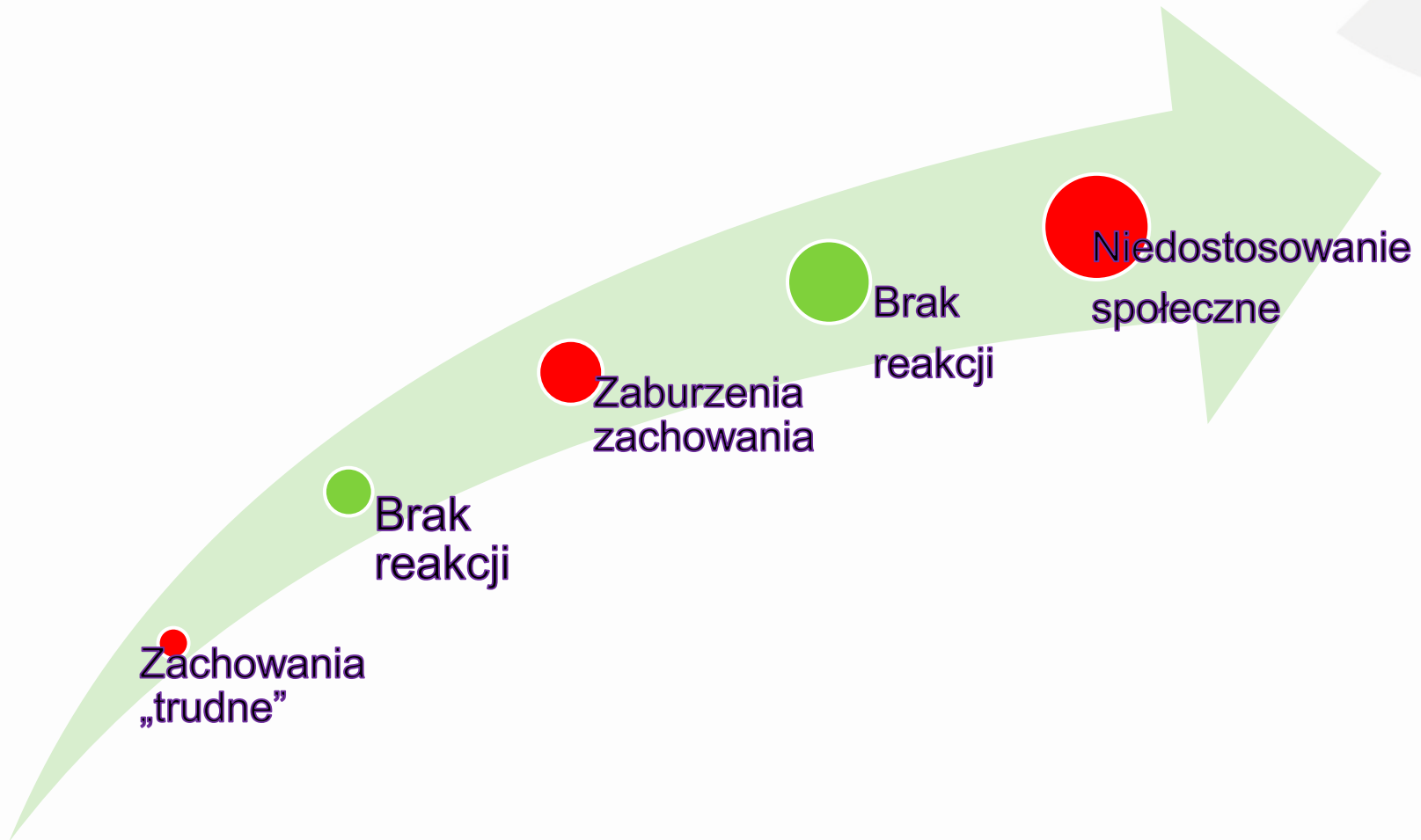
**Dlaczego
zachowuję się w ten sposób?**

Zagrożenie niedostosowaniem społecznym

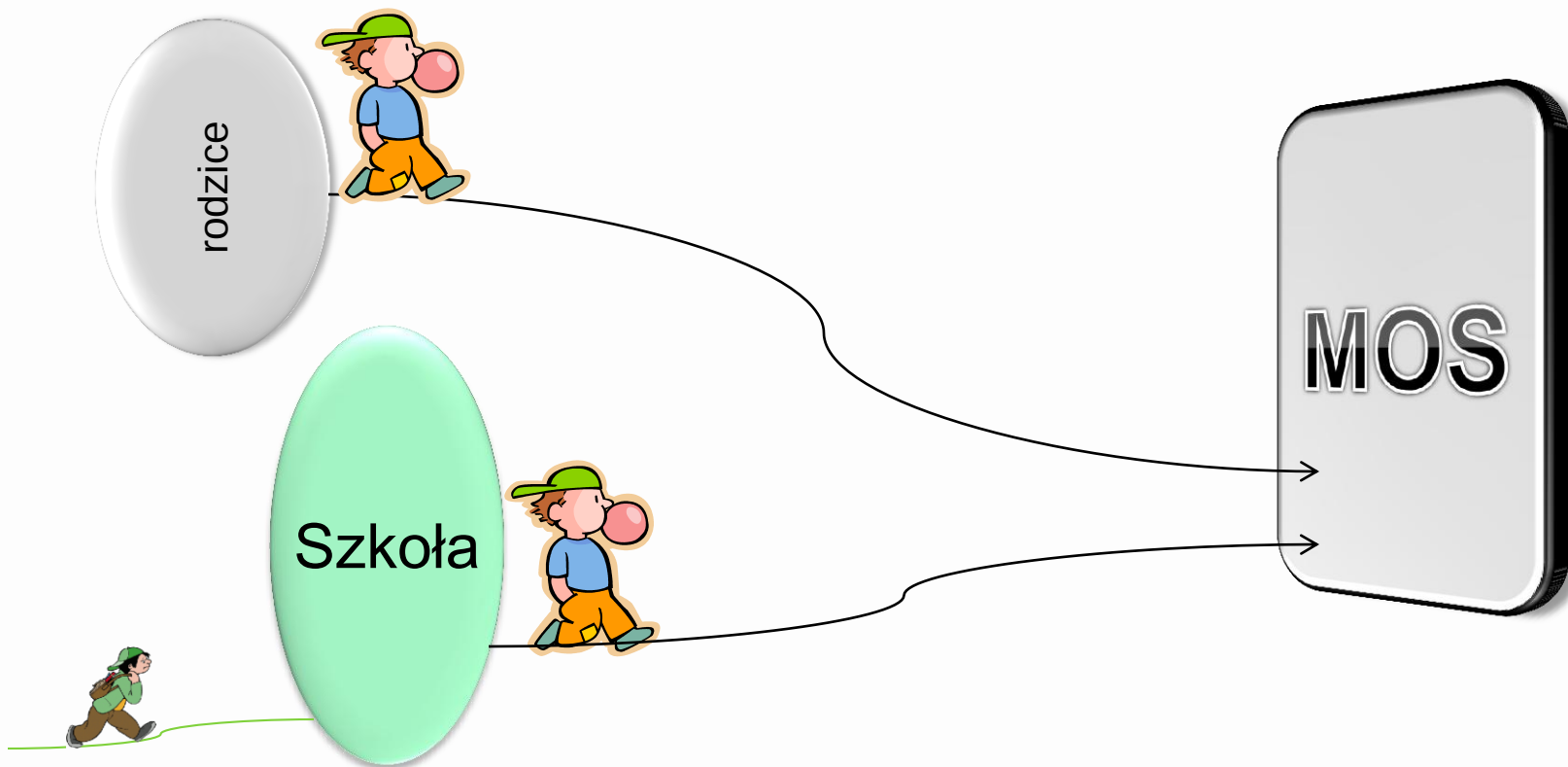
Niektóre czynniki sprzyjające powstawaniu nieprzystosowania społecznego

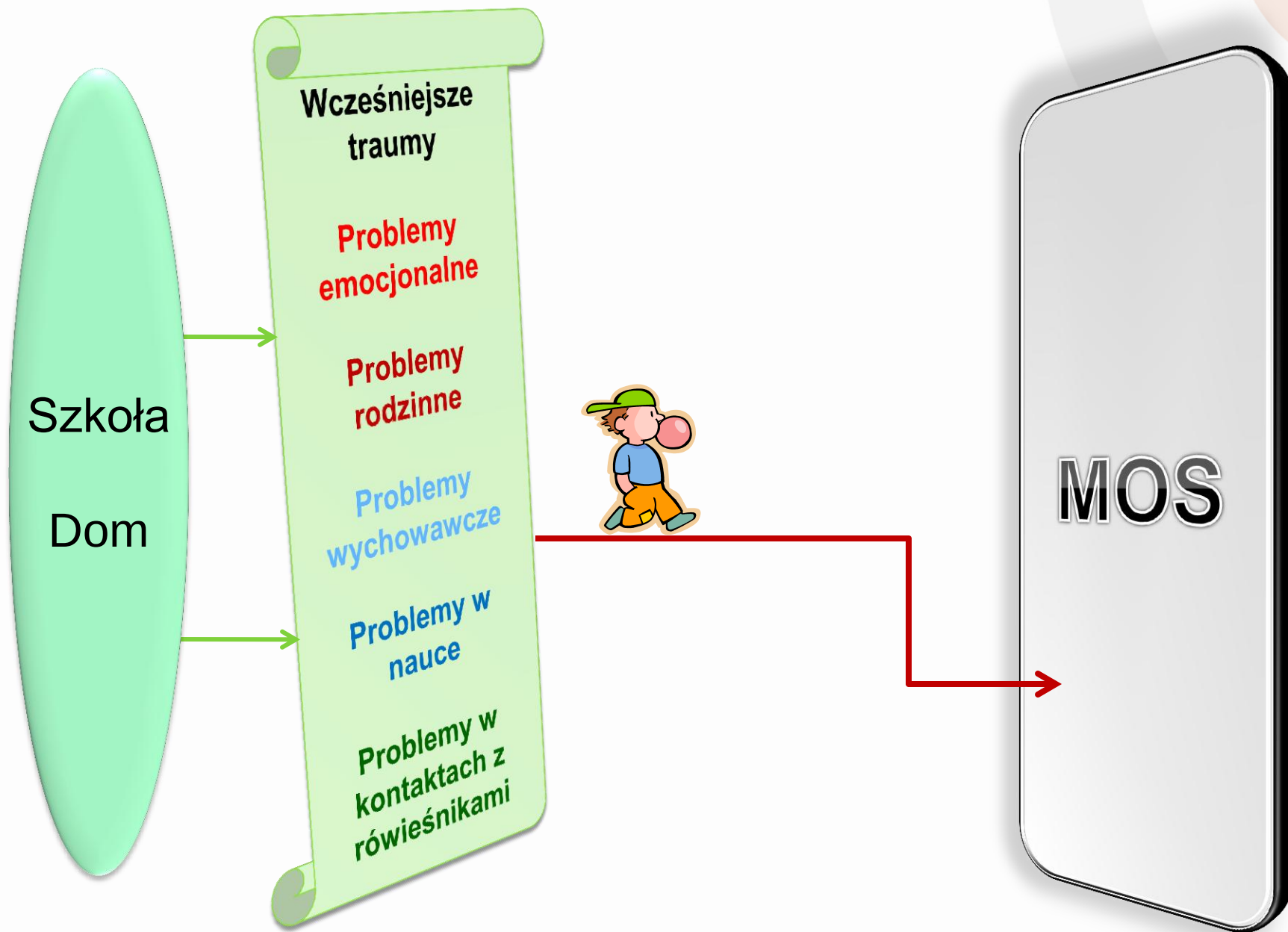
- ✓ brak sukcesów szkolnych dziecka
- ✓ stygmatyzujące oddziaływania instytucji i osób
- ✓ społeczna blokada aspiracji jednostki
- ✓ zaburzenia psychosomatyczne
- ✓ zaburzona struktura osobowości

Niektóre czynniki sprzyjające powstawaniu nieprzystosowania społecznego

- ✓ odtrącenie emocjonalne dziecka
- ✓ niekorzystne warunki ekonomiczno – materialne rodziny
- ✓ zaburzenia w strukturze rodziny
- ✓ choroby rodziców lub ich nieobecność w wychowywaniu dzieci
- ✓ kontakty dzieci z podkulturą dewiacyjną

Dziecko u progu MOS

Główne problemy wychowanków MOS

według częstości występowania
na podstawie badań ORE z 2010 r.

Problemy rodzinne

■ uzależnienia - alkoholizm rodziców narkomania, hazard	65%
■ rodzina niepełna, rozbita, rozwód rodziców/ separacja, rozpad rodziny	53%
■ przemoc w rodzinie – awantury, konflikty rodzinne	42%
■ trudna sytuacja mieszkaniowa, bezrobocie, ubóstwo, bieda	38%
■ niewydolność wychowawcza, nieporadność, brak umiejętności i właściwych wzorców wychowawczych	22%

Problemy rodzinne

- brak opieki, zaniedbywanie, niedostateczny nadzór, nieobecność rodziców, porzucenie dzieci, wyjazdy rodziców za granicę
- patologie w rodzinie, środowisko kryminogenne, pobyty rodziców w zakładach karnych
- zaburzone relacje rodzinne - lęk, brak akceptacji, deprywacja potrzeb emocjonalnych i biologicznych,
- słaby kontakt emocjonalny, zerwane więzi, brak kontaktu ze strony bliskich

18%

Wcześniejsze traumy wychowanków

- dzieci ofiarami przemocy, świadkami przemocy rodzinnej, agresji i bójek 93%
- patologia rodzinna, konflikty z prawem, więzienie
- śmierć bliskich, śmierć członka rodziny, śmierć rodziców lub rodzica 71 %
- maltretowanie, znęcanie się fizyczne i psychiczne przez rodziców 62%

Wcześniejsze traumy wychowanków

- wykorzystywanie seksualne, przemoc seksualna, gwałt 62%
- uzależnienia rodziców, alkoholizm, narkomania, prostytutka 56%
- rozwód rodziców, rozpad rodziny, zaburzenia więzi z rodziną 36%
- konieczność opuszczenia domu rodzinnego, Dom Dziecka, rodzina zastępcza, częste zmiany placówek 29%

Wcześniejsze traumy wychowanków

- dziecko świadkiem morderstwa, świadkiem śmierci bliskich, próby samobójcze członków rodziny, samobójcza śmierć rodziców, tragiczna śmierć członka rodziny 20%
- odrzucenie przez rodzinę, zaniedbywanie, brak zainteresowania ze strony opiekunów i rodziców 18%
- choroba w domu - choroba przewlekła rodzica, choroby psychiczne
- urazy psychiczne przeżyte w innych ośrodkach - gwałt przez kolegów w MOW

Problemy emocjonalne

- chwiejność emocjonalna, gwałtowne, niekontrolowane wybuchy złości i gniewu impulsywność, brak kontroli emocji
- stany depresyjne, myśli samobójcze, próby samobójcze, autoagresja, samookaleczenie
- zaburzenia nerwicowe, moczenie nocne, fobia szkolna, tiki, trudności w zasypianiu, wzmożone napięcie, wzmożony niepokój
- zaburzenia psychiczne, zaburzenia osobowości

Problemy emocjonalne

- zaburzony obraz własnej osoby, niska samoocena, brak wiary we własne siły i możliwości, uprzedzenia, kompleksy
- zniekształcony ogląd rzeczywistości – *świat jest wrogi*
- deprywacja potrzeb – miłości, przynależności, akceptacji
- zachwianie poczucia bezpieczeństwa, lęk, niepewność, nieśmiałość, bierność, zamknięcie w sobie, izolowanie się od grupy, wycofanie, skrytość

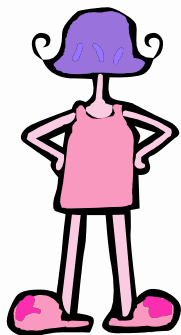
Problemy wychowawcze

- łamanie norm, zasad i regulaminów placówki
- przekraczanie granic, skracanie dystansu wobec dorosłych
- postawa buntu, nieposłuszeństwo, ignorowanie poleceń, brak motywacji do zmian
- złość, agresja słowna i fizyczna
- arogancja, wulgarne słownictwo, brak szacunku dla innych

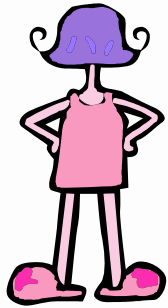
Problemy wychowawcze

- przynależność do różnych subkultur, „drugie życie” w ośrodku
- uzależnienie od papierosów, eksperymentowanie ze środkami psychoaktywnymi, spożywanie alkoholu
- brak nawyków higieniczno – porządkowych
- wczesna inicjacja seksualna, ciąża wychowanek, prostytutka, molestowanie seksualne
- cyberprzemoc

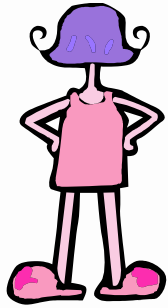
Problemy w kontaktach z rówieśnikami

- przemoc rówieśnicza, pobicia , bójki, wulgaryzmy
- zastraszanie, wymuszenia, wyłudzenia, groźby, kradzieże
- uprzedzenia i nieufność, wrogość
- lęk, nieśmiałość, unikanie kontaktu, zagubienie, nadmierne izolowanie się, osamotnienie

Problemy w kontaktach z rówieśnikami

- zbytnia uległość, wchodzenie w rolę kozła ofiarnego,
- prowokowanie konfliktów, brak umiejętności ich rozwiązywania
- niski poziom empatii, brak tolerancji, respektowania potrzeb innych
- nadpobudliwość, wybuchowość
- brak umiejętności współpracy

Problemy w kontaktach z rówieśnikami

- zaburzona komunikacja, nieumiejętność werbalizacji potrzeb, niski poziom asertywności, nieprawidłowe odczytywanie sygnałów
- nieumiejętność wchodzenia w koleżeńskie relacje, zawierania przyjaźni
- chęć dominowania, akcentowanie swojej przewagi z pozycji siły i zastraszania
- łamanie norm, umów i zasad postępowania

Problemy w nauce

- duże, pogłębiające się zaległości w nauce i braki edukacyjne, wieloletnie opóźnienia w realizacji obowiązku szkolnego
- niska motywacja do nauki szkolnej i wysiłku intelektualnego, zdobywania wykształcenia
- słabo rozbudzone potrzeby poznawcze
- brak umiejętności samodzielnej nauki, systematycznej pracy
- nawyku uczenia się
- słabe tempo czytania, czytanie bez zrozumienia, nieznajomość liter, nieumiejętność czytania, trudności z pisanie, trudności z liczeniem

Problemy w nauce

- trudności w koncentracji i w zapamiętywaniu materiału, nadpobudliwość
- dysfunkcje rozwojowe, dysleksja, dysgrafia, dysortografia, dyskalkulia, osłabiona koordynacja wzrokowo - ruchowa
- obniżone możliwości intelektualne, inteligencja poniżej przeciętnej, niski zasób wiedzy ogólnej, wiadomości, ubogi zasób słów
- fobie szkolne, wady wymowy
- niska samoocena, lęk przed niepowodzeniami

Korzyści z pobytu w MOS

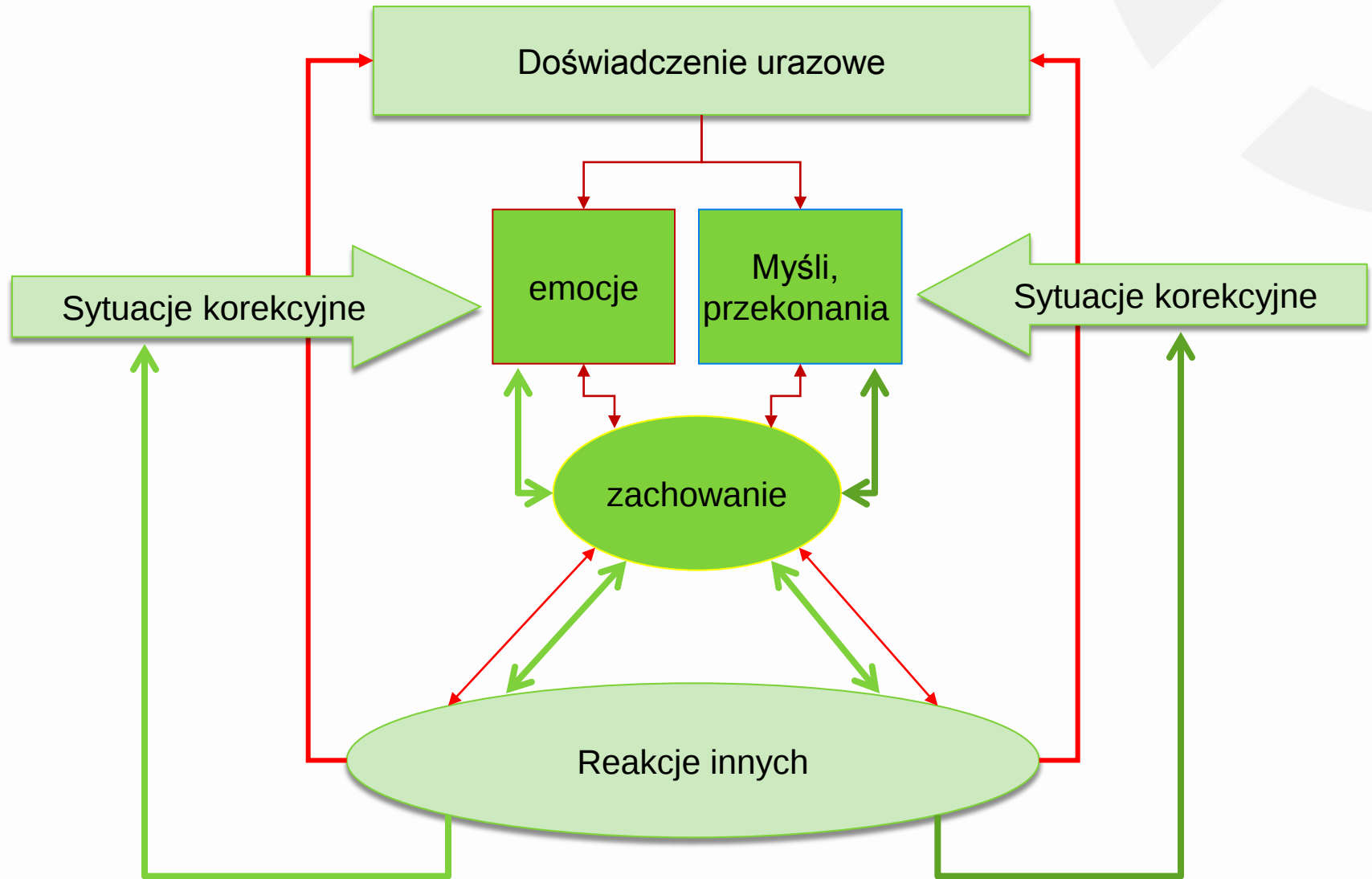
- Nowe doświadczenia i umiejętności
- Możliwość odreagowanie przykrych emocji w bezpiecznych warunkach
- Poznawanie i ćwiczenie nowych zachowań
- Nowe umiejętności społeczne
- Zmiana postaw w stosunku do siebie i innych ludzi
- Zmiana obrazu samego siebie, samooceny

Korzyści z pobytu w MOS

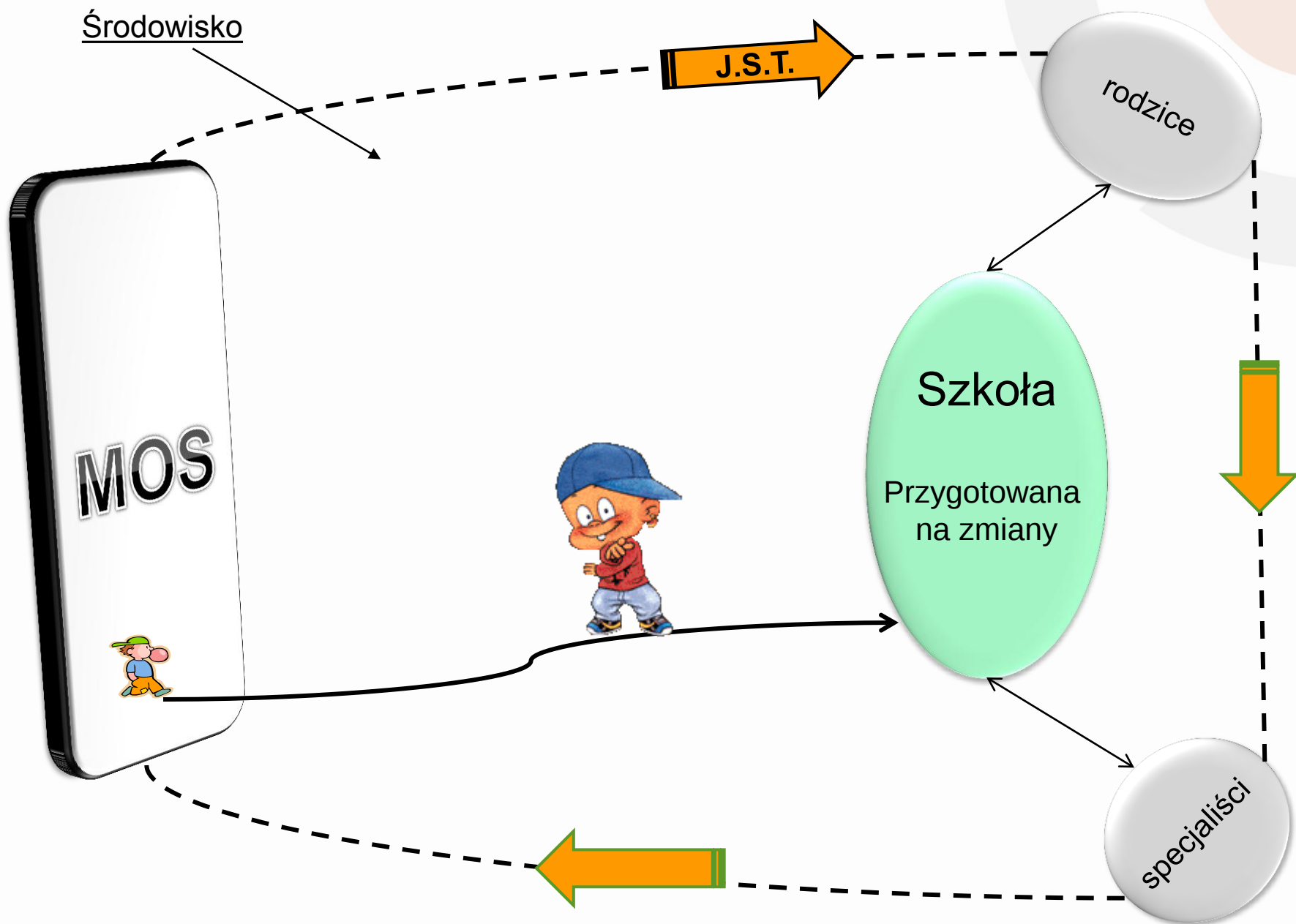
- Zredukowanie zaległości szkolnych
- Zwiększenie motywacji do nauki, działania i planowania przyszłości
- Doświadczenia korygujące traumatyczne wydarzenia
- Wiele okazji do doświadczania przyjemnych uczuć i osiągnięcia sukcesu
- Zaspokojenie potrzeb fizycznych i psychicznych
- Wzmacnianie potencjałów dziecka umożliwiające radzenie sobie z trudnymi sytuacjami

Socjoterapia

K. Sawicka

Co po wyjściu z MOS?

Dziękuję.

